

SZEMLE

KRÚDY GYULA életműve a felszabadulás után sokáig csak ingyeneczek félig titokban élvezett csemegéje volt; s minthogy a Krúdy-írások eredetileg sem jelentek meg magas példányszámban, az antikváriumokban és a zugpiacokon folytatott Krúdy-vadászat a rajongók szinte kultikus-sá növé szenvedélyévé vált. E vadászatnak külön ízt adott a teljesség lehetetlensége; még összes kötetét sem lehet megszerezni, nem is szólva az elszórtan publikált sok ezer kisebb írásról.

Később, amikor már oldódott a dogmatikus irodalomkritika túl szigorú megítélése, elutasító, sőt szinte tiltó állásfoglalása, és amikor a legfőbb rajongók — közel ülvén a tűzhöz: a könyvkiadóhoz — érték az Összegyűjtött Művek impozáns sorozatának megjelentetését, meglepően magas példányszámok jelezték, hogy e különös, társtalan írásművészek szé-

lesebb közönsége támadt. Mégis, igazi Krúdy-renezanszról máig nem beszélhetünk. A sokféle csatornán szerkesztővargó „Krúdy-legenda” túlfuttatta a keresletet a valóság igényeken, és az életműsorozatnak több volt a vásárlója, mint az elkötelezett, élvező olvasója. Nem változtatott ezen a Vígszínház érdekes, bár joggal vitatott Krúdy-bemutatója. És nem fog változtatni Huszárík Zoltán nagyigényű, színpompás Szindbád-filmje sem. Mert nem hozza közelebb, mint az eredeti Krúdy-művek, Krúdy-Szindbád alakját és világát a mai emberhez. Sőt, nem is egészen azt az alakot és azt a világot vitte filmre. Az a film pedig, az a Szindbád pedig, amit, illetve akit a vásárlón látunk, túlságosan sokféle értelmezést tesz lehetővé. Ahány néző, annyi saját, szinte megoszthatatlan Szindbád-élményt kínál fel Huszárík. És ez a szokottnál is jobban megnehezíti a bíráló hálásnak sohasem mondható feladatát.

Azt a csodálatos ketősséget, amivel Krúdy az érzéket és a romlót

egymásra festi; a búcsúzó, felbomló szépséget, a már születése pillanatában hűlő szenvedélyt maradéktalan teljességgel, gazdagsággal idézi a film. Nincs egyetlen ágyjelenet, csak néhány villanásig mutatott, gyönyörű mell, néhány buja, fűben és buja hóban hempergő, mezítelen asszony-test. S a legérzékibb jelenet nem szexuális, hanem gasztronómiai: Szindbád zseniális ebédje ez, aminek extatikus csúcsa — az egyéb testi kielégüléshez talán könnyebben hozzájutó mai fiatalok jórésze által nem is ismert — velőcsont tartalmának elővárázslása és elfogyasztása. (Így hát a 18 éven felülieknek besorolás megokolatlannak látszik; másfajta „paráznasággal” teljes film ez, mint amitől ily módon kell óvni az éretlen lelkeket...)

NEM ÉRZEM viszont igazán hitelesnek, teljesnek Szindbád — persze, magánál Krúdynál is nagyon titokzatos, sokarcú, nehezen értelmezhető — figuráját. Az emlékező, élvező, kiégett, csaló és megcsalott, mindig tovalépo

vándort Huszárík az örök és reménytelen választás olyan egzisztencialista hősévé formálta, amire Krúdynál vannak ugyan kiindulási pontok, a hangsúly azonban eltűzött. Nem a régi, szűkkeblű ítéletek felújítása, nem „vád”, ha a Krúdynál, és különösen éppen a Szindbád-ciklusában jelentkező dekadenciára utalunk. Az egzisztencializmus viszont, legyen bár sokféle árnyalata, és legyen bár sokmindenben vitánk vele, olyan — bárha „csak-azértis” — cselekvést feltételez, ami nemigen békíthető össze a Szindbád reprezentálta dekadenciával.

Próbálok keresni, hol és hogyan engedett el a film, hogy — meglehetősen önkényesen — így medítájak főhőséről, az általa képviselt filozófiáról. Az talán a baj, hogy a film Szindbádját nem érdeklik eléggé sem a nők, sem az ételek, sem semmi más? Hogy az individualizmusnak ez a hőroza túl egyéniségnélkülivé párolódott; a vándor, akinek mindig van úticélja, csak az folyton változó, céltalan sodródóvá lett a rendező — és a

feladatra alkatilag lát-
szólag kiváló Latinovits
Zoltán — kezén?

Annyi bizonyos: amit
nekem a film — főként
a férfi—nő kapcsolatról,
a mulékony, az örök
szépségéről, a nosztal-
giák értelméről mondott,
azt mind az első felében
mondta; azután ez a
koncentrikus szerkezetű,
előre alig haladó mű
mintegy otthagytott a
zsöllyében, és csak egy-
egy felvillanó kép kö-
tött futó pillanatokra is-
mét magához.

MIT TANÁCSOL-
HATNÉK hát végül is a
nézőnek? Huszárik Zol-
tán, akinek ez az első
játékfilmje, hosszú-
hosszú évek óta készült
erre a feladatra. S vi-
lághírű kisfilmjeiből a
tragikus *Elégia* lovai, a
csodás-szomorúan játé-
kos *Capriccio* pompás
és oly romlandó hava,
tépett levelei, az olva-
dás öngyilkos vízcsepp-
jei és ezer más motí-
vum most mind felvo-
nul. Úgy káprázatos és
színpompás ez a film,
hogy Sára Sándor a
filmtörténet egyik leg-
visszafogottabb és leg-
költőibb színesfilmjét
fotografálta. A felvidéki
kisvárosok, az alkonyi
rétek, kéken havas er-
dők, az ősi templomok
és a középkori házte-
tők; a gonoszul fényké-
pezett, igazán sohasem
szép asszony-arcok és
a buja interiőrök...

Mit tanácsolhatnék
hát végül is a nézőnek?
Olyan mű ez, amely
úgy „kudarc”, hogy
pompás, karátos részle-
tekben gazdagabb féltu-
cat „sikernél”. De ren-
geteg múlik azon, ho-
gyan engedjük hatni
magunkra, milyen nyíl-
tak vagyunk, mint be-
fogadók. S a legjobban
mindenképpen az csaló-
dik, aki szokványos mo-
ziélményt vár; mond-
juk, egy klasszikus ma-
gyar író regényén ala-
puló színes-kosztümös
filmet — pedig micsoda
színek! És micsoda
kosztümök!

LÁZÁR ISTVÁN